

UDRŽITELNÝ PALACKÝ

OTÁZKY A ODPOVĚDI

1. Co bylo nejtěžší při realizaci iniciativy Udržitelný Palacký?

Nejtěžší je nastavit fungování tak, aby bylo skutečně udržitelné po všech stránkách, nejen po té environmentální. Asi nejvíc bojujeme s udržitelností časovou – *Jak to udělat, aby náš spolek fungoval i tehdy, když odejdou ti, co jej nejvíce drží na nohou?* Ze zakládajících členů, mezi nimiž jsem byla i já, není v Udržitelném Palackém už nikdo. Po ukončení studia a přechodu na jiné univerzity jsme to museli předat dál. Což jsme si naštěstí vyzkoušeli už několikrát předtím, když jsme např. odjeli na semestr studovat do zahraničí. Nefungujeme hierarchicky, nemáme žádného daného vůdce nebo přísně rozdělené role, každý dělá to, na co má zrovna chuť, nebo to, co si chce vyzkoušet, v čem se zlepšit. S neexistujícím vedením je ale těžké otěže předat dál, protože nejde jen říct: „*Tohle jsem dělala já, teď to budeš dělat ty.*“

To celé komplikuje i fakt, že se každý semestr mění složení členů. Někdo přijde, někdo odejde... Je tak potřeba začínat dvakrát ročně takřka od nuly, začátky semestru jsou proto vždycky těžké. S tím, že jsme studenti, se pojí také to, že netrávíme v Olomouci celý rok, na léto a Vánoce všichni odjíždí, do toho je zkuškové. Fungujeme proto nejvíc v průběhu semestru a na začátku nového to pak musíme všechno znovu nastartovat. Ale je to zároveň příležitost – každý semestr vypadá jinak, někdo jiný se ujímá vedení projektů, koordinace, je to šance začít nanovo.

2. Jak vás přijalo vedení univerzity a jak ostatní spolužáci?

S nadšením. Z počátku nás možná nebrali moc vážně, ale vždy nám vyšli vstříc. Správa kolejí a menz nám umožnila vybudování komunitní zahrádky Václavka v areálu kolejí a pronajímá nám za korunu prostory pro náš Freeshop. Občas mám ale pocit, že nás vedení považuje za „studenty – malé děti“ a nebere nás při jednání tak vážně, jak bychom si přáli.

Spousta spolužáků se k nám přidala, další velká část chodí nebo chodila na naše akce, spolužáci, kteří jsou zapojeni v jiných projektech, s námi začali domlouvat různé formy spolupráce.

Učitelé ve škole nás začali brát jako „ty aktivní“ studenty a oslovovat nás s různými zajímavými projekty, někdy třeba i s pomocí organizace akcí.

3. Kdo vám pomáhá financovat projekty?

Komunitní zahrádku financovala Správa kolejí a menz, na Freeshop jsme dostali peníze z programu O2 Smart up a prostory nám za korunu pronajímá opět Správa kolejí a menz. Vedení univerzity nám přispělo na tvorbu webu. Část peněz jsme získali od Přírodovědecké fakulty (PŘF) v soutěži Hýčkej svoji alma mater – ta finančně oceňuje akce a projekty, které nějakým způsobem přispívají k lepšímu fungování PŘF. Konkrétně jsme dostali ocenění za organizaci swapů oblečení v prostorách PŘF, akce Uklidme Česko, kdy jsme uklízeli v okolí fakulty, nebo na akci Plastopad. Jinak fungujeme velmi nízkonákladově.

Na akce si chystáme vlastní občerstvení ze surovin nakoupených bezobalově, někdy využíváme i potraviny získané z dumpster divingu (zachraňování jídla z popelnice supermarketů), používáme věci pořád dokola, nakupujeme z druhé ruky.

Taky se snažíme projekty vymýšlet tak, aby nás stály co nejmíň peněz. Chtěli jsme například založit veřejnou lednici, skrze niž můžou lidi sdílet jídlo, které nestíhají jíst. Když jsme ale začali přemýšlet, jak to celé zrealizovat a kde sehnat lednici, vymysleli jsme jednodušší verzi. Na Facebooku jsme založili skupinu Freefood UPOL, kde můžou lidi sdílet fotky jídla, které nechtějí, s instrukcemi k předání. My do projektu nemusíme investovat ani peníze, ani náš čas, a přitom už se díky němu zachránilo

nespočet jídel.

A svoji práci děláme dobrovolně, bez nároku na finanční odměnu, i když občas dostáváme stipendium od univerzity, určené pro různé aktivní spolky. Prostě využíváme zdroje, co máme okolo sebe. A tím si i trénujeme udržitelnost v praxi.

4. Rozšířila se iniciativa i na jiné univerzity, pokud ano – s jakým úspěchem?

Myšlenku se snažíme šířit a pár lidí jsme inspirovali, ale spíš ke vzniku jednotlivých menších projektů. O žádné iniciativě, která by fungovala v podobném rozsahu jako my, nevíme. Problém studentských iniciativ je to, co jsem zmiňovala v první otázce. Studenti přijdou a odejdou, a pokud se nepodaří „vychovat“ si nástupce, projekt zanikne v okamžiku, kdy lidi dostudují a odstěhují se.

5. Existuje podobné seskupení i na některých ZŠ nebo SŠ?

Ano, středoškoláci jsou teď velmi aktivní. S naší podporou vznikla například skupina studentů v Trenčíně na piaristickém gymnáziu a určitě nejsou jediní. Podobně vlastně fungují týmy programu Ekoškola, studenti stávkující ve Fridays for Future. Je toho hrozně moc. Jsem nadšená, když vidím, co všechno studenti základních a středních škol dělají, když to srovnám s tím, co jsme se spolužáky dělali my, když jsem ještě byla na střední. Inspirací Udržitelným Palackým vznikla také iniciativa na Gymnáziu Jana Palacha v Praze pod názvem Udržitelný Palach.

6. Jak nastartovat podobný projekt na SŠ?

První krok je najít si tým. Můžete být tři nebo klidně patnáct, důležité je nadšení, ne počet. Pro získání dalších členů uspořádejte třeba informační schůzku, například o velké přestávce, na kterou můžete spolužáky pozvat osobně, přes školní rozhlas, třídní učitele nebo sociální síť a říct, co byste chtěli dělat a koho do týmu hledáte.

Důležité je dát si nějaký cíl. Čeho chceme dosáhnout? Do kdy? Jaké jsou překážky? Kdo nám s tím může pomoci? (Dobré je si k sobě najít spřáteleného vyučujícího.)

Svoje nápady můžete také zkusit iniciovat přes školní parlament.

Jednoduché projekty, se kterými můžete začít hned, je například založení Freeshopu. Může to být stůl, skříň, okenní parapet nebo třeba celá místnost, kam můžou vaši spolužáci dávat věci, které už nechtějí, a ostatní si je můžou vzít zdarma, nebo založení facebookové skupiny pro sdílení nechtěných věcí.

Pokud chcete organizovat akce, můžete třeba promítnout environmentálně laděný dokument, například z Jednoho světa na školách, uspořádat swap oblečení, úklid odpadků... Na pořádání akcí se toho strašně moc naučíte. My jsme začali promítáním dokumentárních filmů a uspořádáním úklidu odpadků v okolí školy.

Pro úspěšnou akci je hlavně důležité o ní dát vědět. K tomu využijte sociální síť, nástěnky ve škole, školní noviny, rozhlas apod. A pak dobrá organizace – rozdělte si role, pravidelně se scházejte a nebojte se dělat chyby, těmi se člověk nejvíc naučí. Proto je dobré si po každé akci sednout a udělat si zpětnou vazbu – co se nám povedlo? A co se nepovedlo? Proč? Co můžeme příště udělat jinak? Před pořádáním další akce si pak své poznámky projděte a zkuste se z nich poučit.

7. Co je akce Uklidme Česko, která vás taktéž inspirovala?

Jedná se o celostátní akci, v níž po celém Česku organizují dobrovolníci úklid odpadků. Byla to první větší akce, do které jsme se zapojili, a je to skvělá akce, kde si můžete natrénovat organizaci čehokoliv. Můžete totiž využít podpory od organizátorů, kteří vám se vším poradí, poskytnou instrukce, propagaci i materiály, jako jsou pytle na odpadky nebo rukavice. Pro organizaci úklidu si musíte vybrat datum a čas a místo, kde se budou odpadky sbírat. Můžete se do akce zapojit jako škola a vyrazit uklízet společně i s rodiči a učiteli. Z naší zkušenosti je také úklid akce, na kterou přijde nejvíc lidí, i těch, kteří se o jiné

environmentální problémy nezajímají. Vy se s nimi při úklidu můžete seznámit, říct jim o svých plánech a třeba je i inspirovat k zapojení.

8. Jak je na tom Udržitelný Palacký dnes a kolik má členů?

Počet členů se u nás mění každým semestrem. Někdy je nás 30, někdy třeba jen 10, jsme takový průchozí a hodně otevřený spolek. Může se k nám přidat kdokoliv a kdykoliv, kdykoliv odejít anebo se pak zase vrátit. Většinou je ale každý semestr 5–10 lidí, kteří tvoří takové akční jádro, co se nejvíce zapojuje. Momentálně jsme všichni doma v karanténě a přemýšlíme, co všechno podnikneme, až nám zase začne škola. *(Pozn.: rozhovor vznikl na jaře roku 2020.)*

9. Co dalšího Udržitelný Palacký plánuje do budoucna?

Dvě věci: chceme dál pokračovat v projektech, které děláme, a organizovat akce, skrze které vzděláváme veřejnost. Ale hlavně chceme naplnit náš cíl – aby Univerzita Palackého byla skutečně udržitelná. To je běh na dlouhou trať, ale nejvýznamnější věc, na kterou občas zapomínáme. Byli bychom moc rádi, kdyby část toho, co děláme my, převzala univerzita a vzala to za své. Vzdělávací instituce by měly jít příkladem, to platí i pro environmentální otázky. Momentálně je to totiž s našimi projekty tak, že pokud by náš spolek zanikl, univerzita nebude fungovat o moc udržitelněji než před začátkem našeho fungování. Vyjednávat něco dlouhodobějšího a náročnějšího s vedením je těžké. Oni fungují úplně v jiném časové horizontu než my, studenti. Univerzity si totiž dělají pětileté plány své činnosti, podle kterých se řídí, a my tu ještě ani pět let nejsme. Doufáme ale, že ten další už bude udržitelností protknutý. Jedním z našich projektů je například zavedení třídění odpadů na kolejích. Zatím se třídí jen na jedné a my už se skoro tři roky snažíme domluvit se Správou kolejí a menz, aby se to rozšířilo i na zbytek. Jenže to je změna, která vyžaduje peníze – musí se nakoupit koše, kontejnery, změnit smlouvy se svozovými společnostmi... vždy se to na něčem zasekne.

10. Co vám projekt dal a vzal?

Udržitelného Palackého jsem zakládala v druhém semestru prvního ročníku a byla jsem v něm aktivní skoro celou dobu svého studia. Co mi dal? Neskutečně moc. Naučila jsem se organizovat akce, mluvit před lidmi, vést skupinu lidí, změnit svoje sny ve skutečnost, lektorovat workshopy. Dal mi taky kamarády na celý život a naději.

Před založením spolku jsme měli s kamarády pocit, že je nás hrozně málo a že nemáme moc cokoliv změnit. Ale za ty roky se v Udržitelném Palackém vystřídalo přes 80 členů! A když si jen prohlížím náš web a projekty a akce, které máme, jsem neskutečně pyšná na sebe, ale hlavně na těch dalších 80 lidí, kteří do toho šli s námi. Víím, že v tom dávno nejsem sama a že i skupinka čtyř nadšenců, kteří se jednoho dne rozhodli, že chtějí s environmentálními problémy něco dělat, a ne se o nich jen učit, může změnit svět okolo nich.

I když už v Olomouci nejsem a členem jsem spíš už jen na dálku, v srdci jsem pořád Udržitelný Palacký, a to, co jsme dokázali, mi dává velkou naději do budoucnosti – že my mladí chceme svět měnit a máme možnosti a sílu to dělat, jen se nebát jít za svými sny a ideály.

A co mi projekt vzal? Vzal mi strach, nejistotu, pocit, že jedinec nic nezmůže.

Odpovědi vypracovala:

Helena Škrdlíková, studentka, zero waste bloggerka a environmentální aktivistka, zakladatelka Udržitelný Palacký

Odkazy:

Udržitelný Palacký

Facebook: <https://www.facebook.com/udrzitelnypalacky/>

Web: <https://udrzitelnypalacky.upol.cz/>

Instagram: <https://www.instagram.com/udrzitelnypalacky/>

Další zajímavé projekty a stránky:

Czech zero Waste – blog o životě bez odpadu

www.czechzerowaste.cz

Ekoškola – projekt pro založení eko týmů na školách

<https://ekoskola.cz/cz>

LESEM – letní škola environmentálního myšlení – týdenní pobyt pro středoškoláky, kde se dozví všechno možné i nemožné o environmentálních tématech

<https://www.facebook.com/LESEM.LetniSkola/>